

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1955

FÖRSTA KAMMAREN

Nr 24

26 oktober

Debatter m. m.

Onsdagen den 26 oktober

Sid.

Svar på interpellationer:

- av herr Spetz ang. den nya metoden för skogstaxering 3
- av herr Larsson, Nils Theodor, ang. studenternas deltagande i universitetens behandling av undervisningsfrågor 6

Interpellationer:

- av herr Larsson, Sigfrid, om resultatutjämning vid jordbruksbeskattningen 8
- av herr Lundström om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar 9
- av herr Werner ang. beskattningen av intäkter, uppkomna genom tvångsnedslaktning 10
- av herr Arrhén ang. platsbristen vid universiteten m. m. 11

Onsdagen den 26 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Herr *Strand* anmälde, att han åter infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollen för den 18, 19 och 21 innevarande månad.

Upplästes två till kammaren inkomna ansökningar, vilka jämte därvid fogade läkarintyg voro så lydande:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad får med stöd av bifogade läkarintyg vördsamt anhålla om tjänstledighet från riksdagsarbetet under den tid som läkarintyget utvisar.

Vä Södergård den 23 oktober 1955

G. Elofsson

Riksdagsman *Gustaf Elofsson* i Vä lider av en bronchit (bronchopneumoni?) med feber och kan ej delta i riksdagsarbetet från och med den 24 oktober, minst en vecka.

Kristianstad den 22 oktober 1955

Erik Bexell

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag vördsamt anhålla om ledighet för den tid intyget avser.

Stockholm den 25 oktober 1955

Hugo Sundberg

Att riksdagsman *Hugo Sundberg*, född den 23 augusti 1890, Norra Bredåker, på grund av sjukdom (Arythmia perpetua cordis c. insuff. ac.) är till arbete oförmögen under tre veckor framåt från och med den 23 oktober 1955 intygas.

Stockholm den 22 oktober 1955

Sten Mattson,

Leg. läkare

De begärda ledigheterna beviljades, bekräftande herr *Elofsson, Gustaf*, för den tid, det i åberopade läkarintyget omförmälda hindret varade.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades vidare herr *Osvald* för tiden från och med den 1 till och med den 9 nästkommande november för utrikes resa.

Ang. den nya metoden för skogstaxering

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet *STRANG*, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Spetz'* interpellation angående den nya metoden för skogstaxering, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! I en med första kammarens tillstånd framställd interpellation har herr *Spetz* till mig framställt följande frågor:

1. Vilka åtgärder har regeringen vidtagit för ernående av förenkling av den nya metoden för skogstaxering?

2. Vilka åtgärder har från regeringens sida vidtagits för att uppmuntra till upprättande av hushållningsplaner och andra sådana uppskattningar av våra skogar, som kunde underlätta den nya metodens tillämpning?

3. Kan statsrådet meddela när resultatet av den jämförande undersökningen rörande den gamla och den nya metodens användbarhet blir tillgängligt?

4. Därest offentliggörandet av detta utredningsresultat kommer att dröja ytterligare någon tid, är statsrådet då berett att föreslå 1956 års riksdag uppskov med nästa allmänna fastighetstaxering?

I anledning härav får jag anföra följande.

I proposition nr 39 förelades 1951 års riksdag förslag till en ny metod för taxering av skogsmark och växande skog. Sedan kamrarna vid behandlingen av

Ang. den nya metoden för skogstaxering

förevarande fråga stannat i olika beslut, avgav bevillningsutskottet i memorial nr 55 ett sammanjämningsförslag, vilket antogs av riksdagen. Innebörden av riksdagens beslut blev som bekant att den äldre värderingsmetoden skulle tillämpas vid 1952 års allmänna fastighetstaxering och den nya metoden vid därpå följande allmänna fastighetstaxeringar.

Som herr Spetz erinrat framhöll bevillningsutskottet i sitt nyssnämnda memorial önskvärldheten av att vid 1952 års allmänna fastighetstaxering jämsides med en värdeberäkning enligt den gamla metoden en uppskattning verkställdes av erforderliga primärfaktorer för tillämpning av den nya metoden, så att därefter genom en bearbetning av det sålunda erhållna materialet utfallet i praktiken av den nya metoden kunde ytterligare bedömas.

Vederbörliga åtgärder härför vidtogs också utan dröjsmål. I Kungl. Maj:ts cirkulär den 29 juni 1951 till länsstyrelserna i samtliga län föreskrevs, att i två beredningsdistrikt inom varje län skulle — samtidigt med att värderingen av skogsmark och växande skog företogs för den allmänna fastighetstaxeringen 1952 enligt de äldre, för denna taxering ännu gällande bestämmelserna — av vederbörande beredningsnämnder verkställas en uppskattning av virkesförrådet m. m. å ifrågakommande fastigheter enligt den nya värderingsmetoden. Resultatet av denna uppskattning antecknades i en särskild för ändamålet fastställd längd.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 oktober 1952 tillkallade därefter dåvarande finansministern två sakkunniga, nämligen professorn Erik Hagberg vid statens skogsforskningsinstitut och verkställande direktören i Sveriges skogsägareföreningars riksförbund Gösta Olhammar, med uppdrag att företaga en undersökning om hur en med tillämpning av den nya värderingsmetoden verkställd skogstaxering för de ifrågavarande beredningsdistrikten skulle ha utfallit i jämförelse med den taxering, som verkställdes med tillämpning av de för

1952 års allmänna fastighetstaxering gällande bestämmelserna. I de sakkunnigas uppdrag ingår självfallet att föreslå de ändringar i de nya reglerna, som utredningsmaterialet kan motivera.

Enligt vad jag inhämtat är resultatet av de sakkunnigas utredning att förvänta inom de allra närmaste dagarna. Efter sedvanlig remissbehandling av betänkandet kan ställning tagas till frågan om behovet av eventuella ändringar. Förreligger behov av sådana ändringar, måste dessa beslutas vid 1956 års vårriksdag, därest fastighetstaxeringen skall kunna ske på den fastställda tiden. De möjligheter till förenklingar i den nya värderingsmetoden, som till äventyrs kan finnas, får prövas i samband med en proposition till nästa års riksdag.

Som jag nyss framhöll kan den av herr Spetz efterfrågade utredningen påräknas inom den allra närmaste framtiden. Uppenbarligen kan jag nu inte göra något uttalande i själva sakfrågan, alltså huruvida de av 1951 års riksdag antagna bestämmelserna om skogstaxering visat sig vid provtaxeringarna lämna ett godtagbart resultat eller om några ändringar kan anses påkallade. Om ändringar behöver göras, torde detta kunna ske instundande vår. Endast om utredningen och remissyttrandena däröver aktualiserar mycket genomgripande omgestaltningar av reglerna kan detta motivera ett uppskov med fastighetstaxeringen. Klarhet häri kan vinnas först längre fram, då jag givetvis är beredd att pröva denna fråga.

Vad slutligen angår den av herr Spetz väckta frågan om hushållningsplaner och andra åtgärder, avsedda att underlätta den nya värderingsmetoden, vill jag framhålla, att beredningen av frågor rörande skogsvård och dylikt inte i första hand ankommer på mig. Jag vill därför här endast anmärka följande.

Landets skogsvårdsstyrelser har att verka för en förbättrad skogshushållning. I de åtgärder som skogsvårdsstyrelserna i sådant syfte vidtager ingår bland annat att upprätta hushållningsplaner åt skogsägare. Planerna är i hu-

Ang. den nya metoden för skogstaxering

vudsak av två olika slag, dels planer upprättade på grundval av mätning, s. k. fullständig linjetaxering, och dels planer uppgjorda på grundval av okulär bedömning av kubikmassor m. m. Det förra slaget av planer torde ge tillfredsställande upplysningar rörande kubikmassor och andra faktorer, som har betydelse för fastighetstaxeringen. Det senare slaget av hushållningsplaner innehåller inte så fullständiga och exakta uppgifter men kan likväl ofta vara av betydande värde vid fastighetstaxeringen, såsom i avseende å areal- och kvantitetsbestämningen. I allt fall kan dessa enklare planer användas för kontroll och korrigering vid den taxeringsmässiga uppskattningen.

Enligt vad jag inhämtat har skogsbolagen i ganska stor utsträckning upprättat planer av det mera fullständiga slaget. Inom bondeskogsbruket torde det vanliga vara de enkla planerna. Sådana planer har under senare år tillkommit i ökad omfattning. Upprättandet av dessa planer har stimulerats av en förhållandevis gynnsam taxesättning baserad på skogsvårdsstyrelsernas självkostnader. För upprättandet av enklare planer torde skogsägarens kostnader belöpa sig till endast några kronor per hektar.

Det kan tilläggas, att inom skogsstyrelsen f. n. pågår undersökningar rörande möjligheten att ytterligare förbilliga framställandet av enkla hushållningsplaner.

Även om förekomsten av hushållningsplaner inte utgör någon direkt försättning för en tillämpning av den nya värderingsmetoden, får med tillfredsställelse konstateras att sådana planer nu föreligger i större utsträckning än tidigare. Härigenom torde ett visst ökat underlag för en riklig och enhetlig taxering föreligga.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Jag ber först att få tacka herr statsrådet för svaret på min interpellation, inte minst därför att det kommit så föredömligt snabbt.

Min första fråga gällde förenklingen av taxeringsmetoden. Därom har statsrådet intet annat att meddela än att i de sakkunnigas uppdrag självfallet ingår att föreslå de ändringar i de nya reglerna, som utredningsmaterialet kan motivera. Frågan om eventuell förenkling skall tas upp i samband med utarbetandet av en eventuell proposition till nästa års riksdag. Att statsrådet icke nu kan uttala något omdöme om den nya metodens användbarhet finner jag självklart, men noterar det ändå med tillfredsställelse, då jag tolkar det så, att statsrådet utan förutfattade meningar vill pröva frågan, när materialet föreligger.

Den andra frågan undviker statsrådet — »det ankommer i första hand icke på mig» etc. Ingalunda vill jag lasta den nuvarande finansministern för vad som här kan ha underlåtit, men jag formulerade med avsikt min fråga på detta sätt: Vilka åtgärder har från regeringens sida vidtagits för att uppmuntra uppgörandet av hushållningsplaner m. m.?

Statsrådet hänvisade till skogsvårdsstyrelserna, och det är ju möjligt att det på något håll kan noteras en viss ökning, men fortfarande är det en försvinnande liten del av bondeskogarna, som är uppmätt. Men var finns något som skulle kunna motsvara bevillningsutskottets och riksdagens intentioner, som kom till uttryck i ordalagen: »Utskottet förutsätter att upprättandet av hushållningsplaner — — — på allt sätt uppmuntras»? Jag understryker orden »på allt sätt uppmuntras». Jag utgår från att när utskottet skrev på detta sätt var det med adress till regeringen. Statsrådets svar innebär att från regeringens sida ingenting har gjorts för den av utskottet förutsatta uppmuntringen. Jag bara konstaterar detta.

Svaret på den tredje frågan är klart och otvetydigt. Det sägs, att resultatet av den jämförande undersökningen kan förväntas inom de allra närmaste dagarna. Det är också nödvändigt, om undersökningen skall kunna tjäna som ledning vid en fastighetstaxering redan år 1957.

Ang. studenternas deltagande i universitetens behandling av undervisningsfrågor

Personligen är jag så mycket mera intresserad av detta resultat som jag var en av de tvenne beredningsnämndsordförande, som inom mitt hemlän antecknat för den nya metoden erforderliga primärsiffror. Men jag vill därvidlag påpeka en sak: alldenstund siffrorna enligt såväl den gamla som den nya metoden måst sättas utan stöd av uppskattningshandlingar — och det är, såsom jag förut framhållit, fallet i det övervägande antalet distrikt, i varje fall i södra och mellersta Sverige — är en jämförelse av taxeringsutfallet värdelös, om den inte kontrolleras ute på fältet, d. v. s. i skogen på de särskilda fastigheterna.

Denna kontroll får ju sitt värde först om den kan visa, att den ena eller andra metoden är bättre för att beredningsnämnderna skall kunna gissa rätt. Det är möjligt att en sådan kontroll kan ske genom skogsvårdsstyrelsernas försorg. Men den är lika litet som det omfattande förberedelsearbetet på länsstyrelserna gjord på en eftermiddag.

Det är från denna utgångspunkt som jag ifrågasätter ett uppskov med nästa fastighetstaxering. Det synes mig av svaret framgå, som om statsrådet icke är helt främmande för tanken att det kan bli nödvändigt med ett uppskov. Jag vill därtill endast uttala en förmodan, att statsrådet ej heller är främmande för den oro man på länsstyrelsehåll hyser för den extra arbetsbörda, som en fastighetstaxering under nuvarande förhållanden innebär. Att åtskilliga andra skäl likaså kan anföras för ett uppskov med fastighetstaxeringen skall jag inte här gå in på.

Herr talman! Jag tackar statsrådet än en gång för det snabba svaret.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. studenternas deltagande i universitetens behandling av undervisningsfrågor

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet **PERSSON**, som meddelat, att han

ämnade vid detta sammanträde besvara herr Nils Theodor Larssons interpellation angående studenternas deltagande i universitetens behandling av undervisningsfrågor, och nu yttrade:

Herr talman! I en interpellation, som framställdes en av de sista dagarna under riksdagens vårsession, har herr Larsson i Hammarby — under hänvisning till ett av universitetskanslern avlämnat förslag till nya universitetsstatuter — frågat mig, om jag är beredd att vid granskningen av detta förslag ge studenterna representation i fakulteter och sektioner.

Till svar härpå vill jag framhålla, att ärendet om nya universitetsstatuter är under beredning inom ecklesiastikdepartementet. Härvid undersökes möjligheten att låta de nya statuterna träda i kraft den 1 januari 1956. Jag har emellertid inte ännu för egen del tagit slutlig ställning till alla de olika problem, som är förenade med ärendet. Något besked kan jag därför inte ännu lämna om det spörsmål, som väckts genom interpellationen. Däremot kan jag försäkra interpellanten, att jag är intresserad av att noga pröva ifrågavarande ärende.

Herr LARSSON, NILS THEODOR, (bf):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet för svaret. Kanske gör jag det så mycket lättare som jag tycker mig kunna i svaret spåra en positiv inställning från herr statsrådets sida till det föreliggande problemet.

När jag i slutet av vårriksdagen framställde denna interpellation, var det för att inför sommarens arbete med universitetsstatuterna aktualisera frågeställningen om studentrepresentation i fakulteter, sektioner och motsvarande organ. Under sommaren har något inträffat utöver detta. I sommar har två av studenternas egna organisationer, närmast Sveriges förenade studentkårer och SLU:s studentförbund, ingått till departementet med hemställan om sådan representation från studenternas sida.

Statsrådet har i svaret meddelat, att arbetet på dessa statuter ännu ej är färdigt, att beredningen inom departemen-

Ang. studenternas deltagande i universitetens behandling av undervisningsfrågor — har studenterna inbjudits att delta i avdelningskollegiet, och vid kollegienämndens sammanträde i kväll lär premiären komma att ske. Arrangemanget är visserligen endast ett försök, och man har inte vidtagit några ändringar i gällande stadgar, men det visar varthän utvecklingen går. Och jag är övertygad om att de lärare, som ännu ställer sig tveksamma inför att släppa in studenterna i sina organ, efter någon tids erfarenhet kommer att lämna sina betänkligheter därhän.

Det är enligt min mening väsentligt att man skapar bredast möjliga bas för en samverkan mellan lärare och elever. Kanske vill man framför allt från akademiskt lärarhåll säga att det för detta ändamål sedan ett antal år vid universiteten funnits undervisningsnämnder, där studenterna är tillförsäkrade representation. Studenternas önskan att komma i nära kontakt med undervisningsproblemen kan emellertid inte enbart tillgodoses inom undervisningsnämndernas ram. Planläggningen av kommande års undervisning kan till stora delar icke ske inom nämnderna utan att verksamheten där skulle anta oformliga och icke avsedda proportioner. Av betydelse för ett kommande års undervisning är inte enbart schemaläggning och fastställande av studieplaner utan i lika hög grad undervisningens planläggande i stort. Problemställningar av sådant slag torde komma fram just vid fakultets- och sektionssammanträden.

Vi står för närvarande i ett läge, då den ökade elevtillströmningen — som i och för sig är mycket glädjande — hotar att spränga våra högre läroanstalter. Såväl universitetsmyndigheter som statsmakterna tvingas mobilisera alla tillgängliga resurser för att klara situationen. Vore det inte i ett sådant läge naturligt, om man drog in studenterna i planlägningsarbetet inom fakulteter och sektioner? Varje nytt uppslag måste ju i nuvarande läge vara värdefullt. Statsrådet har ju själv i sina direktiv till 1955 års universitetsutredning särskilt apostroferat studenterna för deras värdefulla arbete inom undervisningens fält.

Det kan i det här sammanhanget vara av intresse att påpeka att just i dag — eller rättare sagt i kväll — sker efter vad jag erfarit en intressant premiär på det här området. Vid tekniska högskolan här i Stockholm — en institution som faller utanför den grupp av högskolor, som lyder under kanslersämbetet

Jag har en viss personlig erfarenhet angående den aktuella problemställningen. Jag hade i yngre år glädjen och förmånen att tillhöra studentkåren vid en av högskolorna i den här staden. Vid den högskolan fanns det en rik tillgång på donationsfonder, som lärarkollegiet förvaltade. Kollegiet hade därigenom möjlighet att utdela betydande stipendiebelopp till studenter, som tack vare stipendierna kunde under årslång vistelse vid utländska läroanstalter bedriva studier i de specialiteter, som föll inom högskolans ram. När det gällde för lärarkollegiet att ta ställning till de många ansökningarna om erhållande av dessa stipendier, ägde en viss kontakt rum mellan lärarkollegiet och styrelsen för studentkåren. I vanliga fall skedde denna kontakt skriftligen, men man började att praktisera det förfarandet, att ordföranden och sekreteraren i studentkåren inkallades för att vara närvarande vid kollegiets behandling av stipendieärendena. Jag har ännu i livligt minne, att vid dessa sammanträden rådde en allmän känsla av tillfredsställelse runt kollegiebordet över att vi kunde få redogöra för de sökandes förhållanden, studieinriktning, begåvning, ambitioner o. d. för de senare beslutande professorerna.

Jag vill också gärna göra en jämförelse med motsvarande förhållanden inom industrien och militärväsendet. Inom näringslivet har vi företagsnämnderna, och för en ungdom, som inte går den långa vägen över den akademiska utbildningen utan tidigt anslutes till produktionslivet, finns inga for-

mella hinder att tidigt tillhöra en företagsnämnd, i vilken han å kamraternas vägnar sammanträder med företagets chefer och diskuterar arbetsförhållandena på arbetsplatsen. Och vad är våra lärosäten, om inte en arbetsplats för den intellektuella eliten av vårt lands ungdom? Det måste vara lika önskvärt och angeläget att de på denna arbetsplats sysselsätta ungdomarna — studenterna — får tillfälle att tillsammans med ledarna för undervisningen — professorerna — diskutera arbetsplatsförhållanden.

Jag tillät mig att i min interpellation säga, att jag ansåg, att ett avvisande av förslaget om studentrepresentation i fakulteter och sektioner skulle innebära ett omotiverat avsteg från allmänt vedertagna demokratiska principer. Jag vill gärna understryka den saken ännu en gång. Man skall kanske vara försiktig och inte göra för långt gående internationella jämförelser, eftersom universitetens organisatoriska uppbyggnad sannolikt skiftar från land till land. Så mycket kan vi i varje fall slå fast, att i en rad länder är dessa problem redan lösta eller på väg att lösas. Vi är i vårt land vana vid att framhålla våra demokratiska traditioner, och vi kan väl med fog säga, att vi ofta gått i täten när det gäller att i modern tid låta demokratiska samarbetsformer komma till stånd på samhällets alla olika områden. Jag är ledsen, herr statsrådet, att behöva konstatera, att på det här speciella området kan vi inte bli något föregångsland. Men jag hoppas att herr statsrådet vill instämma med mig i önskvärldheten av att det snabbt tillses, att vi inte blir det sista land, där studenterna får denna fråga löst.

Jag vill gärna uttala den förhoppningen, att de nya universitetsstatuterna skall komma att inrymma representation för studenterna i fakulteter och sektioner, ett krav och en åstundan, som uppbäres av en troligen enhällig opinion bland Sveriges studenter.

Med uttalande av dessa förhoppningar tackar jag ännu en gång herr statsrådet för hans svar.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Interpellation om resultatutjämning vid jordbruksbeskattningen

Herr LARSSON, SIGFRID, (bf) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Riksdagen beslöt i våras att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t snarast ville låta verkställa utredning rörande frågan om att i skattelagstiftningen införa rätt till förlustutjämning samt för riksdagen framlägga de förslag, som härav kunde föranledas. I nämnda sammanhang diskuterades också möjligheterna av införande av en öppen resultatutjämning. I motion hade föreslagits, att en sådan för jordbrukarnas vidkommande skulle kunna uppnås genom ett utjämningskonto, som i princip skulle utformas på samma sätt som skogskontot. Riksdagen ansåg då, att frågan om förlustutjämning först borde prövas, medan frågan om en öppen resultatutjämning borde skjutas på framtiden.

Genom årets dåliga skördeutfall har denna fråga blivit brännande aktuell för många lantbrukare.

De stödlån, som av skördeskadorna hårdast drabbade jordbrukare kan erhålla, skall återbetalas, när normala skördeår återkommer. De överskott på jordbruksdriften, som då möjligen kan uppkomma, kan ej med nuvarande skattelagstiftning i sin helhet användas för täckande av förluster under 1955. Först skall ju jordbrukarna betala skatt på överskottet, och endast med den del, som blir över, kan de täcka förlusten från år 1955, t. ex. genom att avbetala på stödlånet. Detta förhållande synes belysa orättfärdigheten i att en jordbrukare ej har rätt till öppen förlust- och resultatutjämning.

Möjligheter till resultatutjämning synes mig vara av allra största betydelse för jordbruket, som alltid måste räkna med mycket varierande skördeutfall och därmed ojämnhet i inkomsterna. Sådana möjligheter synes mig särskilt kunna utgöra ett lämpligt skydd mot inkomstbortfall på grund av skördeskador. Den bästa hjälpen mot skördeskadeförlusterna torde vara en kombination av resultatutjämning och skördeskadeförsäkring

Interpellation om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

i en eller annan form. Om ett utjämnings- eller investeringskonto utformas på samma sätt som gäller beträffande skogskontot, synes alla jordbrukare, alltså även de som deklarerar enligt den s. k. kontantprincipen, kunna erhålla möjligheter till tillfredsställande utjämnning av inkomsterna mellan olika år. De skördeskador, som i år inträffat, har ytterligare aktualiserat denna fråga. Det synes mig nödvändigt, att lösning av densamma snarast möjligt uppnås. Naturligtvis är enbart en förlustutjämnning härvid av värde, men frågan synes mig inte tillfredsställande löst, förrän möjligheter till öppen resultatutjämnning beredes.

Med anledning av vad jag här har anfört får jag anhålla om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet ställa följande frågor:

Har herr statsrådet uppmärksammat dessa problem, som särskilt aktualiserats genom årets skördeskador, och har herr statsrådet för avsikt att vidtaga sådana åtgärder, att förslag till frågans lösning kan föreläggas redan 1956 års riksdag?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Interpellation om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

Ordet lämnades härefter på begäran till herr LUNDSTRÖM (fp), som yttrade:

Herr talman! Till de statsunderstödda symfoniorkestrarna i Gävle, Göteborg, Hälsingborg, Malmö, Norrköping och Stockholm utgår sedan många år tillbaka såväl statliga som kommunala anslag. Praxis har därvid varit, att staten och kommunerna svarar för vardera 50 % av anslagen.

När dessa orkesterföreningar i samband med årets avtalsförhandlingar ställdes inför krav på lönekomensation till de anställda, blev realiserandet av detta önskemål helt beroende på huru-

vida från myndigheterna bidrag härtill kunde erhållas.

Framställningar gjordes om höjning av bidragen från lotterimedelsfonden med belopp motsvarande statens sedvanliga andel av kostnaden för dessa lönejusteringar. Vid fördelningen ur lotterimedelsfonden i juni månad i år visade det sig emellertid, att orkesterföreningarna icke tilldelats några ökade anslag; enda undantag utgjorde Gävleborgs läns orkesterförening, som erhöll en mindre ökning.

Vid förfrågningar i handelsdepartementet har uppgivits, att medel saknas i lotterimedelsfonden till varje ytterligare ökning av dessa anslag. Musikerna har därför icke kunnat tillförsäkras ens det lönetillskott om 8 %, som kommit praktiskt taget alla andra löntagare i landet till del. På visst håll — Konsertföreningen i Stockholm — har man under innevarande år fått klara sig fram med tillfälliga lån, medan på andra håll öppen konflikt hotar. Även om det mot all sannolikhet skulle kunna tänkas, att konsertföreningarna över lag skulle kunna för ögonblicket klara av situationen genom att trots kreditrestriktionerna låna upp erforderliga penningmedel, skulle detta dock innebära en skuldsättning, som äventyrar den fortsatta verksamheten, eftersom möjligheterna till avbetalning av sådana skulder måste betecknas som små eller rent av obefintliga.

Då lotterimedelsfonden endast tillföres en blygsam del av de 50 % av lotterimedelsinkomsterna, som år 1938 förutsattes, bör möjligheter icke saknas för statsmakterna att härvidlag ge orkesterföreningarna behövlig hjälp.

Detta är så mycket mera uppenbart, som den av lönekomensationen föranledda sammanlagda ökningen av det statliga medelsbehovet för de sex ifrågavarande orkesterföreningarna fram till den 1 juli 1956 uppgivits stanna vid 220 000 kronor.

Med anledning av vad här anförts får jag hemställa om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet rikta följande frågor:

Interpellation ang. beskattningen av intäkter, uppkomna genom tvångsnedslaktning

Är herr statsrådet villig att lämna kammaren redogörelse för behandlingen av frågan om ökade bidrag för viss löne-kompensation till de statsunderstödda symfoniorkestrarnas personal?

Ämnar herr statsrådet medverka till sådana åtgärder, att bidrag — ur lotteri-medelsfonden eller på annat sätt — kan ställas till förfogande för dessa utgifter för innevarande år inom de berörda kon-sertföreningarna?

Det sålunda begärda tillståndet läm-nades av kammaren.

Interpellation ang. beskattningen av in-täkter, uppkomna genom tvångsned-slaktning

Herr WERNER (bf) fick nu ordet och anförde:

Herr talman! Den svåra torka som rätt under sistlidna sommar har i betydande delar av landet medfört att årets foder-skörd icke på långt när är tillräcklig för bibehållande av en normal storlek av kreatursstammen. Då äldre förråd av foder är uttömda och möjligheter att från andra håll fylla behovet icke torde förefinnas, tvingas jordbrukarna att genom en omfattande nedslaktning minska sina djurbestånd till långt under vad som ur jordbruksekonomisk synpunkt är normalt. De jordbrukare, som på så sätt nödgas att reducera den för jordbruks-driften nödvändiga kreatursstammen, lider härigenom både omedelbart och på lång sikt betydande förluster. Det är icke nog med att värdefulla livdjur måste off-ras, utan det blir dessutom förenat med mångårigt arbete och dryga kostnader att återställa djurbeståndet till fullt antal och full produktionsförmåga.

Genom nedslaktningarna, som fram-tvungits av det uppkomna nödläget, till-föres jordbrukarna vissa kontanta be-lopp, vilkas karaktär torde böra klagö-ras med tanke på det kommande årets inkomsttaxering.

Vid bedömandet av frågan ur beskatt-ningssynpunkt synes böra tagas i be-traktande, om nedslaktningen utgör ett

led i den normala omsättningen av djur-beståndet eller om ett realisationsförfa-rande föreligger av i driften förut ned-lagt kapital. I det förra fallet är jordbru-karna skyldiga att i avgivna inkomst-deklarationer upptaga beloppen såsom jordbruksintäkt. Härvid förefinnes möj-lighet för de skattskyldiga, därest de un-der ett eller flera av nästkommande år blir i stånd att genom inköp fylla de uppkomna luckorna, att erhålla avdrag för ersättningsköp, men denna avdrags-rätt blir emellertid illusorisk i samma mån som jordbrukarna endera saknar medel för inköp eller ock inga djur fin-nes att köpa. I mycket stor omfattning torde detta senare bliva fallet, eftersom minskningen i kreatursbeståndet är be-tydande.

Då enligt kontantinkomstprincipen varje beskattningsår utgör en enhet för sig, skulle ett taxeringsförfarande, vari-genom ifrågavarande realisationsintäk-ter underkastas inkomsttaxering, otvi-velaktigt för jordbrukarna medföra oskäligen och orättvisa skatteförluster. Dessa bleve så mycket kännbarare, som beskattningen uteslutande komme att drabba sådana, vilka redan på grund av den felslagna skörden och den därav föranledda nedslaktningen lidit avsevär-da förluster i sin rörelse.

Det synes obestridligt, att den av fo-derbristen föranledda nedslaktningen är att jämställa med ett lösgörande tvångs-vis av i rörelsen nedlagt produktionska-pital, en åtgärd av för den skattskyldige förlustbringande innebörd. Det vore där-för i hög grad oriktigt, om jordbrukar-na skulle nödgas att under ett och sam-ma beskattningsår upptaga sålunda in-flytande realisationsmedel såsom taxe-ringsbar inkomst från jordbruket och bliva t. o. m. progressivt beskattade för vad som i verkligheten är en allvarlig förlust.

Där fullständig realisation föreligger utgör intäkten ej skattepliktig inkomst i annat fall än då realisationsvinst kan påvisas. Härvid inträder ej annan på-följd än att den skattskyldige mister rät-ten till avdrag för motsvarande återan-skaffning. Häremot är inget att invända.

Interpellation ang. platsbristen vid universiteten m. m.

Allvarligare ställer sig emellertid frågan för de jordbrukare, som på grund av missväxten tvingats att av sin djurbesättning realisera mer än en femtedel, som torde motsvara en normal omsättning. I de fall, där utslaktningen är större än exempelvis en femtedel av djurbesättningens normala storlek, men realisationen icke är total, borde den skattskyldige efter förebragt utredning kunna endera medges skattebefrielse för det mellanliggande beloppet såsom för realisationsintäkt eller ock rätt att i enlighet med den princip, som gäller i vissa fall för ackumulerad inkomst, uppdelat intäkten på ett antal nästföljande beskattningsår, exempelvis tre år. Det till uppdelning medgivna minimibeloppet torde kunna fixeras till exempelvis 1 500 kronor.

Givetvis kan en skattemässig uppdelning av utslaktningsintäkterna uppnås därigenom att den skattskyldige avtalar med vederbörande köpare att likviden helt eller delvis får inbestå för att utbetalas under påföljande år, men en dylik åtgärd är för det övervägande flertalet jordbrukare ogenomförbar, därför att de i saknad av andra inkomster och med en under flera år försvagad skörd och därav svag ekonomi är i stort behov av att förbruka intäkterna i fråga. En till området vidgad tillämpning av systemet med investeringskonto för skog stöter på samma hinder.

De förhållanden som jag här har påtalat är så pass allvarliga för dem det gäller, att åtgärder synes böra vidtagas för att bringa lättnader i någon form av utjämning av den uppenbart hårda och oriktiga skattebelastning, som eljest skulle komma att drabba en kategori skattskyldiga i en mot deras bärkraft rakt omvänd ordning.

Med stöd av vad jag här anfört får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet ställa följande frågor:

Har statsrådet uppmärksammat de påtalade beskattningsproblemen, och har statsrådet i så fall för avsikt att vidtaga åtgärder, i enlighet med vad som här har antytts eller på annat sätt, i syfte att få

tillstånd lättnader beträffande beskattningen av ifrågavarande intäkter, som uppkommit genom utslaktning eller realisation till följd av missväxten?

På gjord proposition bifölls herr Werners berörda anhållan.

Interpellation ang. platsbristen vid universiteten m. m.

Ordet gavs härefter till herr ARRHEN (h), som yttrade:

Herr talman! Enligt meddelande i pressen genom TT den 11 oktober detta år har vid Lunds universitet måst avisas ett 25-tal studenter i zoologi och ett 60-tal i geografi. Av de 122 studerande, som anmält sig till kursen i naturgeografi, har endast 60 kunnat tas emot. Som anledning anges brist på lärare, lokaler och materieluppsättning.

Från Uppsala rapporterades via pressen i september, att man av 125 anmälda till ämnet geografi endast kunde ta emot 68, att på den zoologiska institutionen endast 37 studenter kunde tas emot i dubblerade kurser, ehuru 51 anmält sig, samt att botanikerna har 36 platser att erbjuda 45 sökande. Här anges brist på anslag, lärare och lokaler lägga hinder i vägen för den utvidgning av utbildningen, som är av behov.

Situationen vid Stockholms högskola kännetecknas likaså av en extrem lokalbrist samt brist på lärare och anslag, vilket i år lett till att 35 studerande avisats från kurser i matematik, 14 i fysik, tre i kemi, fyra i botanik, 20 i zoologi, nio i genetik och tre i geografi. Det gör tillsammans icke mindre än 88 studerande i de naturvetenskapliga ämnena.

Vid Göteborgs universitet har man likaledes nått maximum beträffande intagning av studerande i ämnet geografi, d. v. s. ett 60-tal. Även detta antal är i överkant med hänsyn till lärare och lokaltillgång. Om elevantalet ytterligare ökar — och prognoserna talar, som bekant, härför — står också Göteborgs universitet inför tvånget att införa spärr.

För samtliga läroanstalter och för de

Interpellation ang. platsbristen vid universiteten m. m.

undervisningsämnen, som här angivits, synes det röra sig om inte mindre än över 250 avvisade studenter, en siffra, som är överraskande hög, särskilt med hänsyn fäst vid det förhållandet, att antalet avvisade studenter i de naturvetenskapliga ämnena även vid höstterminens början 1954 var högt. Jag hänvisar härvid till de sifferuppgifter beträffande avvisade studerande i Lund, Stockholm och Uppsala, gällande de naturvetenskapliga ämnena och läget inför höstterminen i fjol, vilka meddelas i motion II: 387 och I: 286 vid pågående riksdag. Det synes då ha rört sig om ungefär 200 avvisade studenter (mot ett 100-tal år 1953). Stegringen är uppenbar och uppgår i år till 26,5 procent. Situationen bör alltså för statsmakterna ha varit känd inför det akademiska läsårets början innevarande år och borde ha föranlett särskilda åtgärder, i all synnerhet som bristen på akademiskt utbildade i de naturvetenskapliga ämnena är ett allbekant faktum.

Med anledning av det sagda anhåller jag om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få rikta följande frågor:

1. Vad är anledningen till att icke särskilda åtgärder från statsmakternas sida vidtagits för att råda bot på de missförhållanden i här berörda avseenden, vilka i år, liksom i fjol, gjort sig gällande?

2. Anser icke statsrådet, att alla opportunitetsskäl talar för att prioritet i utbildningshänseende bör lämnas de ämnesområden inom universitets- och högskoleundervisningen, där bristen på akademiskt utbildad arbetskraft i särskilt hög grad gör sig gällande?

Även denna anhållan bifölls.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 204, angående bestridande av ytterligare kostnader för det svenska deltagandet i stilleståndsövervakningen i Korea; och

nr 206, angående anslag för tillverkning av polioympämne m. m.

Anmälades och bordlades en av herr *Franzén* under sammanträdet till herr talmannen avlämnad, av honom m. fl. undertecknad motion, nr 564, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 14.46.

In fidem

G. H. Berggren